

Asia: VN/15849/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetus- ja kulttuuriministeriö on varannut Jyväskylän kaupungille mahdollisuuden antaa lausunto esitysluonnoksesta koskien valtionavustusta varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin.

Avustuksella tehdyt toimenpiteet Jyväskylässä:

Avustuksen päätavoitteena on alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Avustuksella on palkattu erityis-, resurssi- ja S2-opettajia, kasvatusohjaajia ja koulunkäynninohjaajia. Avustuksen avulla on lisätty tarvelähtöistä oppilaan yksilöllistä tukea, kehitetty yhtenäistä opintopolkua sekä mahdollistettu uudenlaisia tapoja muodostaa tuen toimintamalleja ja ryhmärakenteita.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käyttää avustuksen laskemiseen Tilastokeskuksen tuottamia viimeisimpiä ja perusopetuksen oppilasmääriä. Jyväskylässä näiden indikaattorien mukaisesti Huhtasuo, Keltinmäki ja Kuokkala ovat olleet ensimmäisestä avustushausta alkaen mukana. Näillä alueilla on eniten Jyväskylässä indikaattoreihin perustuvaa etnistä ja sosio-ekonomista segregatiota. Indikaattorit eivät täyty yhtä selvästi Jyväskylän alueista Kortepohjassa, Vaajakoskella, Korpilahdella ja Tikkakoskella, ja näiden mukana olo on vaihdellut avustuskausittain.

Toimenpiteet perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa ovat kohdistuneet kasvun ja oppimisen tuen kehittämiseen ja laadun parantamiseen. Varhaiskasvatuksessa avustuksella palkatun henkilöstön työssä on korostunut konsultaatio, monikulttuuristen lasten tukeminen ja perhetyö. Lisäresurssi on koettu merkitykselliseksi esiopetuksen ryhmissä varsinkin tehostetun ja erityisen tuen esikoululaisten kouluun siirtymisen nivelvaiheessa.

Perusopetuksen puolella avustuksella palkatun henkilöstön työ on kohdentunut sekä erityisesti tehostetun ja erityisen tuen piirissä oleviin oppilaisiin. Opetusta on toteutettu osin samanaikaisopetuksena ja osin pienryhmäopetuksena, josta ovat hyötäneet niin tukea tarvitsevat oppilaat kuin monikulttuurisesta taustasta tulevat oppilaat. Oppilaiden suurten keskittymishaasteiden vuoksi samanaikaisopetuksesta on siirrytty tarvittaessa liukuvasti pienryhmäopetukseen ja jopa yksilöopetukseen.

Vuonna 2019 tuli hakuun valtion erityisavustus koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen sekä siihen liittyviin kokeiluihin. Kannustaen kouluun -avustuksella haettiin kasvatusohjaajia poissaolomallin kehittämiseen. Kasvatusohjaajan tehtäväkuva on koettu tarpeelliseksi ja vaikuttavaksi. Kasvatusohjaajien jatkosta on tullut toiveita sekä koulun henkilöstöltä että oppilailta. Kasvatusohjaaja on koulun arjessa ns. ”matalan kynnyksen henkilö”, johon niin oppilaan kuin vanhemmankin on mahdollisimman helppo ottaa yhteyttä.

Näkökulmia avustuksen hakemiselle ja käytölle jatkossa:

Vuosittain toistuvien avustushakujen sijaan olisi tarvetta pidempikestoiselle kehittämiselle. Avustusrahoituksen ja toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi olisi validimpaa, jos tarkasteltava rahoituskausi olisi pidempi. Vaikuttavuuden arvioinnissa tulisi olla valtakunnalliset selkeät yhteiset mittarit. Myös erityisen tuen henkilöstön rekrytointi helpottuisi, jos työsuhteet olisivat pidempiä.

Aluehallintoviraston indikaattorialueissa ei yleensä tapahdu nopeita muutoksia, vaan avustusta myönnetään pääsääntöisesti samoille haasteellisille alueille. Indikaattorit eivät ole ajantasaisia eivätkä ne huomioi kaikkia alueen erityispiirteitä, esim. sijoitettujen oppilaiden määrää. Kaikilla alueilla ei ole maahanmuuttajia, vaikka se saa suuren roolin avustusalueita arvioitaessa. Silti alueella saattaa olla hyvin paljon muita haasteita, jotka lisäävät segregaatiota sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Työttömyysaste ei ole Jyväskylässä alueiden välisen arvioinnin kannalta keskeinen indikaattori, sillä se ylittyy lähes kaikilla postinumeroalueilla.

Vuosittaiset avustushakemukset ja -raportoinnit vaativat paljon henkilöstöresurssia hallinnossa sekä kuormittavat sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen yksiköjä rekrytointien, taloushallinnon ja johtamisen näkökulmasta.

Yhteenveto:

Jyväskylän kaupungin ehdotus on, että valtionavustus varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin olisi sitova koko hallitusohjelmakauden ajan eli neljä vuotta. Tällöin avustus palvelisi pitkäkestoista kehittämistä ja tehostaisi vaikuttavuutta. Avustusta tulisi tarkastella yli ministeriörajojen, jotta voitaisiin kokonaisvaltaisemmin tukea lasten ja nuorten hyvinvointia. Uudet hyvinvointialueet korostavat entistä tiiviimmän, toimialarajat ylittävän yhteistyön merkitystä.

Leisimo Eino-Veikko
Jyväskylän kaupungin sivistyspalvelut

Salminen Arja
Jyväskylän kaupunki - Sivistyspalvelut, toimialajohtaja Eino Leisimo